

EL ‚GARIBALDI‘ AS PIRATAKÄPTEN

Ûn 1831 Brasilän isteton oki neseqidiki de Portugän, ed idalonon oki as lampörän, ab in tat gianagretik nulik taädam vemik vü reig zänik e vil ad itreig provinas anik sunädiko äfoikon. Provin: ‚Rio Grande do Sul‘ äbinon balid, kel ätovedon stäni voluta. Sekü topam okik in gul lemu sulüdik Brasiläna äbinon timü guver Portugänik ze neseqidik: lödans ona ästetons, das no älobülons stabaloni ones fa el ‚Pedro II‘ pilümütöli.

No ävilons labön zänädi, ab fedi tatas itreigik. Das fedimans änemons okis repüblikanis, das äkünons me nämäd smalik okas ad volutikön ta reig reigäna lemu gretika: jenots tel at äsüükons ya suniko pö els ‚Garibaldi‘ e ‚Rossetti‘ kesenäli nämik ä nesüeniki pro volutans.

Ûn neplakug bolitik omsik äleigädoms etanis lä lomänälans Lombardäna e Romayäna. Ni ädasevoms rouli viogretik dunikods nenobik valasotik äs glöt, jalud e stimiäl pösodik äpledons in „livätakrig“ at, ni vio „livät,“ keli dugans ela ‚Rio Grande‘ äbesteifons, äbinos vöd tujönik pro laidulükam nämäda numa smalik gretaglundalabanas e ventüranas: zeil voik onas.

E ven fäd äkosükon omis ko xiläb: ‚Livio Zambeccari‘ di ‚Bologna‘: ün timül et sekretan ela ‚Beno Gonzalès‘: presidal ela ‚Rio Grande,‘ äleadoms sunädo süadükön okis fa lomänan oksik, das prinsip demokratik okas äbligon okes ad gebidükön okis repüblike lafamagälik in sulüd fagik.

De el ‚Gonzalès‘ komipans nulik bofik pro livät ela ‚Rio Grande‘ ägetoms plä vafs e mon zöti penamik, das äplägoms pirati in dünäd repüblika. Skip pituvon sunädo, e ven jalup omsik: ‚Mazzini‘ – nafil mö touns 30 – pifeajafon ad krigabot, el ‚Garibali‘ ätökom cali käptena pö fledinaif tä ut piratakäptena.

Fät äbinon böniälik pro om: ifagikölo töbo mö liöls anik de jol älesumom pridi balid okik: sailanaf Brasilänik me kaf pifledöl. Äproibom manes oka ad viodön igo heri bal tävanas Brasilänanafa ud ad ravön ones dalabotis oksik; älabükom savaboti

GARIBALDI ALS KAPERKAPITEIN

In 1831 had Brazilië zich van Portugal onafhankelijk verklaard en als keizerrijk gekonstitueerd, maar in den nieuwen reusachtigen staat trad onmiddellijk een scherpe tegenstelling tusschen het centraal gezag en den wil tot autonomie van sommige provincies nar voren. Als de eerste heesch die van Rio Grande del Sud de vaan van den opstand. Tengevolge van haar ligging aan den uitersten zuidhoek van Brazilië, was zij ten tijde van het Portugeesche bewind zoo goed als onafhankelijk geweest; har bewoners verklaarden de hun door Pedro II opgedrongen grondwet niet te erkennen.

Geen centralisatie wilden zij, maar federatie van zelfbesturende staten. Dat de federalisten zich republikeinen noemden, dat zij met hun kleine macht het waagden in verzet te komen tegen de regeering van een onmetelijk rijk, deze twee feiten wekten bij Garibaldi en Rossetti al spoedig een sterke, onberedeneerde sympathie voor de opstandelingen.

In hun politieke onervarenheid stelden zij die gelijk met de patriotten van Lombardije of de Romagna. Zij wisten noch welk een groote rol allerlei onedele drijfveeren als nijd, jalousie en persoonlijke eerezucht in dezen „onafhankelijkheidsoorlog“ speelden, noch hoe de „vrijheid,“ die de leiders van Rio Grande zeiden na te streven, een te mooi woord was voor de bestending der heerschappij van een klein aantal grootgrondbezitters en avonturiers, hun eigenlijk doel.

En toen een toeval hen in aanraking bracht met den Bologneeschen balling Livio Zambeccari, op dat oogenblik secretaris van Beno Gonzalès, den president van Rio Grande, lieten zij zich weldra door hun landsman overtuigen, dat hun democratisch beginsel hen verplichtte zich der half-fantastische republiek in het verre zuiden ter beschikking te stellen.

Van Gonzalès kregen de beide nieuwe strijders voor de vrijheid van Rio Grande, behalve wapens en geld, een schriftelijk bewijs, dat zij in dienst der republiek de kaapvaart uitoefenden; een bemanning was dra gevonden, en toen hun sloep, de „Mazzini“ – een scheepje van 30 ton – in een oorlogsboot herschepen was, verwisselde Garibaldi het beroep van kapitein ter vrachtaart voor dat van kaper.

Het geluk diende hem: ternauwernood enkele mijlen van de kust verwijderd, maakte hij zijn eerste prijs; een Braziliaansch zeilschip, geladen met koffie. Hij verbood zijn mannen den passagiers van den Braziliaan een haar te

me fidastok e vat, ed ägesedom onis in at lü län.

Skipi mö mans degmäl oka äloveboidom ini pridanaf, ed äbüedom välön nägäraslafanes, kels ädutoms lü skip ata, va äviloms pastadükön libio in pof balidkömöl u va äviloms dünön fovo as lelivans sumätöfö büds oka. Nafi pipridöl äfeablunedom ad el ‚Faradilla‘: lüjonil lü zanädanem: ‚Farados‘: mens in rägs, me kel Brasilänans pleidälik älukofons lödanis pöfik ela ‚Rio Grande.‘

Stuniko nafanef idalilon büdis käptena blonik, iküpedon kondötis oma: büds e kondöts, kels bofik äbinons leigiko nekösömiks pö piratan in dünäd tata lafabarbarik. Blasfäms lafiko pitaetöls pämurons; ko logeds glötik älükoy lü tedan liegik ko nidains magifik kel, ven el ‚Louise‘ ätovedon stäni vietik, me koap lölik oka ädremölo, ijedom oki sui kiens foi futs matrodas ela ‚Mazzini,‘ omes jerotis valik oka älofölo, stipä öspalomsöv lifi oka.

Ab valikans älobedoms: käpten yunik älabom in vög e loged, in natäl lölik fefik oka bosu nebepepovik, kelos äfakipon nelobedi. Bevü skip lumans sovadik ädabinons: mans, kelas pasetalif ludunik piglivon in lienäds düfaladälik u dobälik okas; ab neai balan omas äkünüom ad dünön ta krigagit nulik fa el ‚Garibaldi‘ pinüdugöl, sevabo: spal stima, dalabota e lifa fanäbas valik.

Äbinos-li nämäd stunüköl okik love mens? Äbinos-li tälen okik, ad vobädön, das lobed päcedon as din klülik, kel äkoedon sufodön matrodis tefü nomükam, kel ämuton lüjinön lü ons nesiämöfik? Ud ätefos-li pö atos fägi nog jönikumi natäla omik: fäg seledik ad süükön gudikünosi pö mens, me kels äsötom jäfikön, ad koedön löflamön dönu dub flun e sam spagis smalikün tugs menöfik, kurada, fieda, okseveda?

Äsevom-li ad lovestürön bosu tikäla dialik, kel ästigädön oki it, bosu süada okik, das äfödom i somo dini liväta, ini mans düfaladälik et, kelanas mödiküns te pibätoms dub desir ventüra e spel lefanota? ■

krenken of hen van hun eigendomen te berooven, voorzag de reddingboot van proviand en water en stuurde hen daarin naar land terug.

Zijn eigen bemanning van 16 koppen bracht jii aan boord van de prijs over en liet den negerslaven, die deze bemanden de keus, of zij in der eerste de beste haven in vrijheid gesteld wilden worden, of als vrije mannen verder onder zijn orders dienen. Het buitgemaakte schip herdoopte hij in de Farradilla, een toespeling op den scheldnaam Farados, lieden in lompen, waarmede de hoogmoedige Brazilianen de arme bewoners van Rio Grande hoonden.

Verbaasd had het scheepsvold de bevelen van den blonden kapitein aangehoord, zijn gedragingen gadeslagen – bevelen en gedragingen, beide even ongewoon voor een kaper in dienst van een half-barbaarschen staat. Half onderdrukte vloeken gromden, nijdige blikken gluurden naar den rijken koopman met de prachtige briljanten, die, toen de Louise de witte vlag heesch, zich over zijn geheele lichaam bevend voor de matrozen van de Mazzini op de knieën geworpen had, hun al zijn kostbaarheden aanbiedend, zoo zij zijn leven spaarden.

Maar allen gehoorzaamden: de jonge kapitein had in stem en blik, in heel zijn ernstig wezen iets onbeschrijfelijks, dat ongehoorzaamheid uitsloot. Er waren woeste klanten onder de bemanning, mannen, wier duister verleden in hun harde of gluiperige trekken gegrift stond, maar nooit waagde één hunner te handelen tegen het nieuwe oorlogsrecht, door Garibaldi ingevoerd, te weten: eer, eigendom en leven van alle gevangenen te sparen.

Was het zijn verwonderlijke macht over menschen, zijn gave, gehoorzaamheid tot een vanzelsprekend ding te maken, die de matrozen deed berusten in een regeling, welke hun onzinnig moest toeschijnen? Of kwam een ander, nog schooner vermogen van zijn natuur hierbij in het spel, het zeldzame van altijd het beste op te wekken in de menschen met wie hij te maken had, door invloed en voorbeeld de kleinste vonken van menschelijke deugd, van moed, trouw, zelfbewustzijn, weer op te rakelen in hun hart?

Wist hij iets van den idealen geest, die hem zelve bezielde, van zijn overtuiging ook op deze wijze de zaak der vrijheit te dienen, over te storten in die harde mannen, waarvan de meesten enkel gelokt waren geworden door lust tot avontuur en hoop op buit? ■